

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

LIBRARY

AUG 15 1951

UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Nas

jezik

НАШ ЈЕЗИК

nov. ser.

НОВА СЕРИЈА

КЊ. II св. 3-4

БЕОГРАД
1950

СА Д Р Ж А Ј

	Страна
1. А. Белић: Језичка критика	71
2. М. Стевановић: О неким питањима савременог књижевног језика	76
3. С. Машић: Порекло неких личних имена наших	94
4. Ј. Вуковић: Поводом језичких објашњења уз другу књигу Вукових песама	98
5. П. Ивић: Још један пример са <i>и</i> на месту старог <i>јаШа</i> у нашем књижевном језику екавског наречја	117
6. С. Машић: „Која смрт храни, другој не да“	125
7. Из живота речи: Мозољ, мосур, мрсољ и сл.	127
8. Терминологије и терминолошка питања: „Смрека — крека — боровица“ и „смрча — оморика — смрека“	140
9. Језичке поуке	148

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

др Александар Белић, Глиша Елезовић, др Радомир Алексић,
др Михаило Стевановић, др Радослав Бошковић,
Бранислав Милановић и Игрутин Стевовић

Научна Књига

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
БЕОГРАД, 1950

ПОРЕКЛО НЕКИХ ЛИЧНИХ ИМЕНА НАШИХ

У народној песми с насловом „Свети Никола“ (у другој књизи Вукове збирке), поред осталих светаца, помињу се и светице Петка и Недеља.

Рјечник Југославенске академије, чудећи се стварању тога имена („како је народ измислио св. Недељу није јасно“), истиче да је св. Недеља заједничка и Србима и Хрватима. То показује, зацело, да то име води свој почетак из заједничке српскохрватске хришћанске терминологије, из времена пре деобе цркава. Академијин Рјечник наводи једну католичку цркву тако названу, као назив једног села у Хрватској с таквим именом. И М. Васић у „Архитектури и скулптури Далмације“ наводи две цркве с таквим именом: на Брачу и у Задру. Запис бр. 3397 код Јб. Стојановића помиње православну цркву св. Недеље у Малој Трешњевици у Хрватској. Најзад, и у Богинићевој збирци, у перашкој бугарштини бр. 61, помиње се црква св. Недеље (у десетерачкој паралели такође, иако нејасније).

Вук у свом Рјечнику такође је у недоумици: „У народу се нашему мисли да је Недеља некака света жена“.

Очевидно је из назива црква и насеља да је са светом Недељом случај сличан као и са другим светачким именима која су се пренела на цркве или и на читава насеља (Петковица, Митровица, Прокупље, Ариље итд.). И док је свакоме, због српских слава, познато да је Петка исто што и Параскева, докле је мање познато да је св. Недеља — св. Киријакија (која се празнује 7 јула по црквеном календару православном), односно св. Доминика (која се празнује 6 јула код католика), јер се име Киријакија ретко налази у пролозима и минејима. Под њеним даном обично је забележен само главни светац тога

дана, Тома, а само су ретки писари (према својим локалним потребама зацело) уносили и Кирјакију, односно св. Недељу или само Недељу. Почетак њеног житија (сличан једном обичном мотиву наших народних приповедака) објашњава им-свѣтчино: „У дане Диоклитијана цара, Доротеј неки, хришћанин, са Евсевијом женом својом, бешчедни будући, мољаху се Богу да им да порода . . . И добивши женско дете у недељни дан, дадоше јој име Кирјакија (тј. Недеља)“.

Име Недеља, дакле, преведено је са грчког (као и католички назив те светице, Доминика), као што су са грчког преведена име св. Петке и имена трију кћери св. Софије: Вера, Ђубав и Надежда (17 септембра по православном календару). Ове три последње дакле су популарна имена код грађанске класе руске, а два имена од та три примила је и наша грађанска класа крајем прошлог века, најпре Надежду, а за њом Веру. Код Срба, Македонаца и Бугара, опет, Недеља и Петка дакле су обична и честа, углавном сељачка, имена: Недељко, Недељка, Петко, Петкана.

Вук бележи (на истом месту) да се Недеља и Петка понекад налазе заједно на иконама (као што се заједно налазе и у наведеној песми Вукове збирке). Тај податак Вуков показује да је и у иконографији нашло свој израз оно приближавање двеју светица које је народна традиција извршила — вероватно због календарске блискости њихових имена.

Раније наведене Вукове речи („У народу се нашему мисли да је Недеља некака света жена“) показује онај присни однос између црквене просвете наше и слепих гуслара: песму о св. Николи Вук је забележио од слепог Степаније, своје змљакниње. Овде је zgodно потсетити на Вукову примедбу уз стих из слепачке „Молитве“ у I књизи (бр. 211): „Божје слово слушају“. Та примедба гласи: „Слово м. ријеч узето је из црквеног језика: а и у осталом је ова молитва много по црквеном начину, и томе се није чудити, јер слијепци највише просе код цркава и манастира“.

С. Матић